

УДК 37.012:[378.147:37.011.3-051]
DOI: 10.24144/2524-0609.2024.55.129-134

Чуvasов Михайло Олегович

доктор філософії

докторант Центральноукраїнського державного університету імені Володимира Винниченка

м.Кропивницький, Україна

mochuvasov@gmail.com

<http://orcid.org/0000-0002-2024-9095>

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ДО ДІАГНОСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. Актуальності набуває процес діагностичної діяльності в системі професійної підготовки та виявлення засобів об'єктивного оцінювання якості підготовленості майбутніх педагогів до творчості та педагогічної майстерності у сфері педагогічної праці. Мета дослідження: виявити сукупність педагогічних умов і теоретично обґрунтувати їх значення у підвищенні продуктивності формування готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності. Методи дослідження: аналіз, синтез і систематизація філософських психолого-педагогічних і методичних досліджень, присвячених формуванню готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності; порівняльний аналіз, узагальнення для виокремлення педагогічних умов продуктивності підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності в системі університетської освіти. Позитивний результат у формуванні готовності майбутніх учителів до діагностичної діяльності в освітньому процесі зумовлений сукупністю умов: створення в навчальному закладі психологічного клімату й комунікаційно-емоційного розвивального освітнього середовища для розвитку професійного потенціалу; розвиненість інноваційного потенціалу особистості й творча насиченість змісту діагностичної діяльності; особистісна активна позиція суб'єктів діагностичного процесу; методологічна грамотність в організації й реалізації діагностичної діяльності.

Ключові слова: діагностична діяльність, майбутні учителі, педагогічні умови, підготовка студентів.

Вступ. Пошук шляхів задоволення потреб суспільства в якісній освіті зумовило об'єктивну необхідність рішення глобальних комплексних проблем розвитку системи вищої освіти, стимулювання ресурсів, що забезпечують позитивну динаміку зростання рівнів професіоналізму майбутніх учителів. Під впливом діагностичних процесів, які відбуваються в сучасному освітньому процесі, змінюються цілі діагностичної діяльності, сутність якої забезпечує формування творчої особистості, здатної приймати самостійні креативні рішення та нести відповідальність за результати власного професійного зростання.

Ефективність професійної підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності обумовлює пошук необхідних обставин, умов, що зумовлюють ефективність формування готовності студентів до діагностування в закладах вищої освіти. Процес професійної підготовки майбутніх педагогів до діагностування обумовлюється цілісністю й взаємозв'язком педагогічних закономірностей, принципів, дидактичних правил і їх творчого застосування під час розв'язування діагностичних завдань у спеціально створених умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У науковій літературі поняття «умова» трактується також неоднозначно: створення, підтримання функціонування і розвиток навчально-виховного процесу як цілісної системи із забезпечення реалізації цілей навчального закладу [14, с.41]. Деякі дослідники розглядають умову як причину, характер і результат певного процесу [3]; мотиваційну обумовленість навчально-пізнавальної діяльності, узгодження з цілями підготовки фахівців, законами, принципами, правилами навчання; наближення характеру навчально-пізнавальної діяльності до характеру майбутнього фаху [5].

Під педагогічними умовами розуміють

обставини, у яких протікають педагогічні процеси та явища; освітнє комфортне середовище, яке сприяє успішному протіканню будь-чого; сукупність мір в освітньому процесі, які забезпечують досягнення студентами своєї особистісної освітньої стратегії; сукупність можливостей середовища, що впливає на особистісний і процесуальний аспекти професійної підготовки, забезпечує її ефективне функціонування та розвиток майбутнього фахівця. Педагогічні умови можуть виступати як результат, як обставини освітнього процесу; як сукупність об'єктивних можливостей, як компонент професійної підготовки, що забезпечують позитивну динаміку професійного становлення особистості і її готовності до професійної діяльності.

І.Новик виділяє «комплекс педагогічних умов підготовки майбутніх учителів початкової школи до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів учнів, який охоплює: формування у майбутніх учителів початкових класів позитивного ставлення до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів; суб'єкт-суб'єктний підхід до підготовки майбутніх педагогів до означеної діяльності; впровадження інтерактивних форм і методів у зміст підготовки майбутніх фахівців до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів учнів початкової школи» [11, с.93].

С.Мартинович обґрунтовує педагогічні умови й засоби діагностичної діяльності на основі контекстного підходу: «мотивація і стимулювання пізнавальної діяльності, актуалізація вітагенного досвіду, створення інтелектуального фону занять, система педагогічних задач, формування когнітивних дій, практичних умінь й навичок» [8, с.4].

Більшість учених, досліджуючи проблеми підготовки майбутніх педагогів до професійної діяльності,

рекомендують розрізняти зовнішні й внутрішні умови, що позитивно впливають на професійне становлення особистості й результативність професійної підготовки. На їх думку, внутрішні й зовнішні умови дозволяють долати труднощі, які виникають у професійному становленні майбутніх педагогів, формуванні готовності їх до діагностичної діяльності, зумовлені новизною, великою кількістю діагностичних задач; обмеженістю теоретичних знань та практичних умінь і навичок діагностування; внутрішньо особистісними проблемами; не сформованістю професійних якостей і властивостей, необхідних для продуктивності діагностичної діяльності.

Мета статті: теоретичне обґрунтування педагогічних умов підготовки студентів до діагностичної діяльності в закладах вищої освіти. **Методи дослідження:** аналіз, синтез і систематизація філософських психолого-педагогічних і методичних досліджень, присвячених формуванню готовності майбутніх педагогів до діагностичної діяльності, зокрема, формуванням їхньої готовності до діагностичної діяльності у процесі професійної підготовки в університеті, для вивчення стану проблеми та теоретичного обґрунтування потреби в ній; порівняльний аналіз, узагальнення, що вможливають виокремлення педагогічних умов продуктивності підготовки майбутніх педагогів до діагностичної діяльності в системі університетської освіти.

Виклад основного матеріалу. Діагностична діяльність не стихійний процес, її продуктивність зумовлена сукупністю умов, у яких вона реалізується. Під педагогічними умовами професійної підготовки майбутніх учителів до діагностичної діяльності ми будемо розуміти чинники, спеціально сконструйовані діагностичні процедури, що сприяють виміру ефективності моделі системи професійної підготовки студентів і її результативності у підготовці майбутніх педагогів до практичного діагностування, вимірювання рівня готовності студентів до діагностичної діяльності.

Вважаємо, що продуктивність діагностичної діяльності залежить від створення в навчальному закладі психологічного клімату й комунікаційно-емоційного розвивального освітнього середовища. Комунікаційно-емоційне розвивальне середовище, психологічний клімат розглядається нами як важлива умова ефективності діагностичної діяльності, де будуть реалізовані суб'єктні якості її учасників. Важливою ознакою цього середовища є суб'єкт-суб'єктні відношення в системі «викладач – студенти», ефективність яких зумовлена психологічним кліматом, гуманістичними стосунками в системі підготовки до діагностичної діяльності. В комунікаційно-емоційних обставинах діагностичної діяльності як важливої ланки професійної підготовки студенти мають зрозуміти функцію впливу освіти на перетворення соціуму, розвитку самостійності й відповідальності особистості, становлення творчої індивідуальності майбутніх фахівців. У ході діагностування важливу роль виконують партнерські відношення, здатність викладача відмовитися від педагогічного диктату, довірливість в спілкуванні з учасниками діагностичного процесу створюють обставини, в яких збирається об'єктивний діагностичний матеріал.

Зміна характеру стосунків у ході діагностування змінює сутність професійної підготовки й розуміння

ролі діагностичної діяльності в професійному становленні майбутніх педагогів. Формалізм у стосунках учасників діагностичної діяльності пояснюється тим, що освітній процес зводиться до педагогічного впливу. Розвиваючи можливості діагностики й самодіагностики зростають у тому випадку, коли сама атмосфера професійної підготовки буде стимулювати студента до активної мисленнєвої діяльності. При створенні необхідних умов для діагностування явищ, процесів, якостей особистості важливо орієнтуватися на облік природних задатків студентів. Недооцінка особистісного сенсу й досвіду студентів в діагностиці та самодіагностиці негативно впливає на результати діагностичної діяльності.

Велику роль грає можливість спілкування, яка фіксує комунікаційну та інформаційну взаємодію в системі відношень «викладач – студенти» в процесі професійної підготовки. Комунікаційно-емоційне середовище має створювати необхідні умови для розвитку професійного потенціалу, об'єднуючи комунікаційні, пізнавальні, діагностичні здібності, знання й вміння для творчого виконання запланованої діяльності. Продуктивність діагностичної діяльності зумовлюється тим, наскільки викладач зможе спрямувати діагностичний процес на виявлення й об'єктивну оцінку особистісного потенціалу майбутніх педагогів відносно вимог обраної ними професійної сфери діяльності.

Не менш важливою умовою, що впливає на продуктивність діагностичної діяльності, є розвиток інноваційного потенціалу особистості й творча насиченість змісту діяльності. Інноваційний потенціал – характеризується як динамічна, мінлива якість і є одним із показників професійних якостей сучасного педагога. Цей показник свідчить про результативність цілеспрямованої педагогічної діагностичної діяльності.

Значущість інноваційного потенціалу в педагогічній системі відмічає Л.Нічуговська [10, с.245]. Дослідниця вважає, що продуктом функціонування педагогічної системи є новітні ідеї та оригінальний досвід, механізм створення нових обмежень замість наявних. Інноваційні можливості особистості – це саморефлекційні структури, які здатні себе змінювати та створювати нові моделі. Ключовою властивістю, на її думку, виступає спроможність ефективно оперувати суперечливою інформацією. В змісті інноваційного потенціалу важливу роль відіграють креативність й рефлексія. Для креативного акту принциповим стає творчий пошук, самовираження, оригінальність, що не завжди мотивується цілями кінцевого результату. Для креативного акту його головним результатом й вагомим критерієм стає глибина занурення в інформаційний пошук, раціональний аналіз діагностичних даних, зібраної інформації, її оброблення, структурування та об'єктивної її оцінки. Креативність впливає на об'єктивність діагностичного аналізу, результативність моніторингу, збору, структурування діагностичної інформації, характер діагностичної діяльності. Креативність може виявлятися по різному у діагностичних процесах. Але найчастіше ототожнюється з пошуковою діяльністю й досягненням запланованого результату.

Не менш значимою характеристикою інноваційного потенціалу особистості є рефлексія. Поняття «рефлексія» у представників різних галузей наукового

знання пов'язана з потребою особистості в оцінці особистісних можливостей, здібностей, креативних дій, характеру діяльності й конкретних дій, які впливають на хід діагностичної діяльності. Її цінність для професійної діяльності, на думку Л.Нічуговської, є в самоаналізі, осмисленні, оцінці передумов, обставин і проходження всього діагностичного процесу [9, с.247]. Рефлексія як процес пізнання внутрішнього світу, аналіз власних, переживань та думок, зв'язку зі своєю професійною діяльністю, має практичне значення для підвищення продуктивності діагностичної діяльності.

У ході діагностичної діяльності важливу функцію виконують творчі процеси, що забезпечуються проявом креативності та рефлексії як важливих характеристик інноваційного потенціалу. Е.Лузік [5], С.Максименко [6], Л.Нічуговська [9; 10], С.Сисоева [12] й Л.Хоменко [13] розглядають ці характеристики як механізм творчості. На їх думку, у процесі розв'язання творчої задачі людина прагне саморозвитку, яке виражається в зміні її представлення про пошук розв'язування творчих задач, що є вирішенням суб'єктом проблемно-конфліктної ситуації. Інтелектуальну рефлексію вони розглядають як спосіб знання конфліктності. Ці науковці звертають увагу на функціях рефлексії: а) усвідомлення основ й засобів виконання діяльності; б) контролювання, регулювання дій та операцій; в) особистісне замовлення мислення. Рефлексивний аналіз в діагностичній діяльності, який пов'язаний з конструюванням, моделюванням у досягненні мети, розумінням сутності здійснення рефлексивних процесів (саморозуміння й розуміння іншої людини, самооцінка й оцінка іншої людини, самоінтерпретація та інтерпретація інших), пізнанням й аналізом діяльності на сучасному етапі розвитку наукового знання, виконує важливі функції в діагностичній діяльності. Рефлексія характеризує увагу людини до своєї діяльності й стосунків з людьми.

Творча насиченість змісту діяльності характеризується варіативністю, яка виражається в багатогранності різноманітної, рівня складності та способів її кодування й трансляції, що здатна задовольнити потребу студентів у креативному пізнанні педагогічної реальності в контексті індивідуального запитання; у різноманітності видів діяльності та програм її виконання, що дозволяє майбутнім педагогам засвоювати діагностичну діяльність спираючись на власні здібності та досвід, у багатстві потенційних можливостей, інтерактивних дій; які мають прояв у різних функціях й ролях суб'єктів. Варіативність діагностичної діяльності має прояв у різноманітних технологіях, проектуваннях програм вивчення явищ, суб'єктів, процесів.

Структурування діагностичних завдань має відображати: а) логіку й результат пізнання явища, процесу, суб'єкту; б) технологію розпізнання явищ, процесів, якостей особистості, що діагностуються, їх упорядкованість й систематизацію; в) розуміння сутності зібраного діагностичного матеріалу; г) перетворення зібраної інформації в нове знання. Така структура діагностичних завдань забезпечує вірогідність діагностичних даних, можливість їх використання в подальшому вдосконаленні професійної підготовки майбутніх учителів.

Інноваційний потенціал особистості й творча

насиченість змісту діяльності дозволяє нестандартно підходити до виконання діагностичних завдань, імпровізувати, об'єктивно оцінювати діагностичний матеріал, що позитивно впливає на продуктивність діагностичної діяльності.

Не менш важливою педагогічною умовою продуктивності діагностичної діяльності є особистісна активна позиція суб'єктів діагностичного процесу, що передбачає не тільки виявлення якості засвоєння системи програмних знань, але й стан професійного становлення майбутніх педагогів.

О.Киричук розуміє позицію особистості як стійку ознаку, яка виявляється в єдності знань, ціннісних орієнтацій та готовності особи до певних дій та моральної поведінки. У ній органічно переплітаються знання й почуття, переконання й звички, воля і вміння, спрямованість й наміри [2, с.18]. Г.Костюк визначає активність як здатність змінювати навколишню дійсність відповідно до особистих потреб, поглядів, мети. Активність особистості проявляється у творчості, вольових актах, спілкуванні [4, с.21].

Активна суб'єктна позиція забезпечує мотиваційне залучення студентів у різноманітні види діагностичної діяльності. Позиція є основою закріплення й розвитку здатності до самостійного виявлення характеру власних дій, самоствердження у професійній сфері. У процесі активізації суб'єктної позиції усвідомлюється процес формування суб'єктної ролі як успішного педагога-професіонала. Активна суб'єктна позиція впливає на продуктивність діагностики та самодіагностики як суб'єкт-суб'єктного процесу, зібрані дані слугують важливим ресурсом коректування результатів професійної підготовки та її впливу на професійне становлення майбутніх педагогів.

Продуктивність діагностичної діяльності в системі освітнього процесу І.Малафіїк пов'язує з виконанням функцій, які його учасники виконують в навчальній ситуації, однак водночас діагностика не є доволіною конструкцією [7, с. 58]. Діагностична діяльність може відбуватися на репродуктивному рівні. Натомість забезпечення особистісної позиції майбутнього педагога у процесі діагностування перетворює його з об'єкта в суб'єкт діагностики й забезпечує перехід до продуктивної діагностичної діяльності. Однак без активності самого студента, наявності особистісної позиції в діагностичному процесі не можливо досягнути об'єктивної інформації про вплив професійної підготовки на професійне зростання студентів, розвиток інноваційного потенціалу студентів й творчу насиченість змісту освітньої діяльності.

Особистісна позиція студента передбачає не лише спроможність сприйняття від викладача готових навчальних завдань або мети майбутньої діагностичної діяльності (знайти спосіб збору необхідної інформації, її аналізу, доказу її вірогідності, спосіб перевірки отриманого результату), а й здатність самостійно визначати значущість результатів діагностичної діяльності для власного професійного становлення, що містить у собі: здатність до розуміння діагностичного завдання, розрізнення способів й результатів в діагностичній діяльності, зіставлення декількох способів виконання завдань, різних видів самоконтролю, оцінювання досягнутих результатів.

Реалізація діагностичних процедур містить: аналіз характеру освітньої діяльності, рівня професійного становлення студентів та їх готовності до діагностичної діяльності, змісту та структури навчального матеріалу, його професійної спрямованості; розроблення варіантів діагностичних завдань й способів їх розв'язання; урахування реальних навчальних можливостей та актуальних особистих потреб студентів; добір варіантів діагностичних завдань й способів їх виконання; визначення ступеня свободи дій студентів у виборі діагностичних процедур; розробку критеріїв й способів аналізу й оцінювання результатів діагностичної діяльності.

На рівень активності позиції студентів впливає й можливість вибору засобів діагностування, які виступають як матеріалізовані носії методів: технічні засоби діагностики та самодіагностики, наочність, устаткування, діагностичні процедури. Здатність адекватно діяти в діагностичних ситуаціях розвивається поступово. Тому одним з важливих завдань викладача є цілеспрямована діяльність із формування в майбутніх педагогів умінь здійснювати вибір, аналізувати його, об'єктивно оцінювати зібраний діагностичний матеріал, прогнозувати форми його використання для власного професійного зростання.

Задля ефективності цього процесу важливі гнучкість, динамізм й послідовність у виконанні діагностичних процедур, застосування різноманітних форм, методів й засобів, які спрямовані на активізацію суб'єктної позиції майбутніх педагогів. Активні форми й методи навчання є засобами розвитку студента, змінюють його як суб'єкта підготовки до діагностичної діяльності, його професійного становлення й здатності до професійної діагностичної діяльності, розуміння ролі діагностики та самодіагностики в підвищенні якості професійної підготовки, перетворенні знань й навичок у майбутній самостійній діяльності в обраній професійній сфері в інструмент практичних дій, закріплюють зразки продуктивної діагностичної діяльності у свідомості майбутніх учителів.

Активні форми й методи складаються з комплексу можливостей для розвитку професійних особливостей майбутніх педагогів, їх актуалізації й організації в діагностичних процедурах. Застосування активних форм й методів забезпечує не тільки виявлення рівня засвоєння базових предметних знань, а й відображення стану усвідомленого, інтелектуального перетворення цих знань у власну професійно-ціннісну й інтелектуально-емоційну сферу особистості, її поглядів, принципів, які є основою професійного становлення майбутнього педагога. На цій основі розвиваються й закріплюються аналітичні вміння, способи пізнання й самопізнання, саморегуляції власних дій, емоційного стану та настрою, що забезпечують продуктивність діагностичної діяльності як важливого структурного компонента професійної підготовки в системі вищої освіти. За допомогою активних форм й методів формується стійка професійна спрямованість на продуктивність діагностичної діяльності.

Імітаційно-ігрові й подієво-рольові ситуації як механізм реалізації активних форм й методів навчання є формою моніторингу, контролю й діагностики та самодіагностики, самоконтролю й самопізнання,

засобом оцінки ступеня ефективності професійної підготовки та формування готовності студентів до діагностичної діяльності.

Ефективність активних форм й методів у процесі підготовки студентів до діагностичної діяльності зумовлюється низкою чинників: а) впливають на виявлення стану всіх компонентів цілісного професійного розвитку особистості майбутнього педагога; б) передбачають збір необхідної інформації, якості вивчення програмного матеріалу; в) забезпечують комплексний розвиток професійних якостей як основи діагностичної діяльності; г) реалізують виявлення характеру взаємодії суб'єктивних чинників (особистісні смисли, ціннісні орієнтації, здатності, здібності) й об'єктивних чинників (престижність діагностики та самодіагностики, соціальний статус діагностичної діяльності) в професійній підготовці студентів до діагностичної діяльності.

Але, результативність усіх видів діяльності не можна досягнути без діагностики та самодіагностики, її організації й реалізації. Можна стверджувати, що методологічна грамотність в організації й реалізації діагностичної діяльності є важливою умовою її продуктивності. Методологічна грамотність викладача дозволяє збір необхідної інформації про якість освітнього процесу, особливості його учасників та їх установки на мету, або цілі діагностичної діяльності досягаються в рамках програмних знань, вимог до особистості майбутніх педагогів, що відрізняються методологічними підходами, принципами й способами діагностики й самодіагностики продуктивності професійної підготовки в їх професійному зростанні.

Методологічна грамотність дозволяє ефективно використовувати методологічні основи діагностичної діяльності в забезпеченні її результативності в створенні необхідної бази даних для подальшого вдосконалення освітнього процесу та створення необхідних умов для професійного зростання студентів в системі університетської освіти. Програми предметних дисциплін мають бути спрямовані не тільки на засвоєння і розширення багажу професійних знань, а й орієнтовані на розвиток індивідуальних якостей в режимі пізнавально-діагностичного підходу до професійної підготовки. Єдність професійних знань, інтегративність психіки, емоційно-вольової, мисленевої і моральної сфери забезпечують позитивну динаміку рівнів готовності майбутніх педагогів до творчої діяльності, в тому числі й до діагностичної діяльності. Вона є базою психолого-педагогічного і методичного супроводу діагностичної діяльності в системі професійної підготовки майбутніх педагогів. Можна стверджувати, що методологічна грамотність в організації й реалізації діагностичної діяльності є важливою умовою її продуктивності. Методологічна грамотність викладача дозволяє збирати необхідну інформацію про якість освітнього процесу, особливості його учасників та їх установки на мету, або цілі діагностичної діяльності, що досягаються в рамках програмних знань, вимог до особистості майбутніх педагогів, що відрізняються методологічними підходами, принципами й способами діагностики й самодіагностики продуктивності професійної підготовки в їх професійному зростанні.

Висновки. Ефективність системи підготовки

майбутніх педагогів до діагностичної діяльності можлива в педагогічних умовах: створення комунікаційно-емоційного освітнього середовища (суб'єкт-суб'єктні відношення в системі «викладач – студенти», взаємодія, співпраця й співтворчість, позитивна інтелектуальна мотивація й особистісна активна позиція суб'єктів), розвиток інноваційного потенціалу особистості й творча насиченість змісту діагностичної діяльності (аналіз й критична оцінка діагностичної інформації, узагальнення фактів, власної думки у формулюванні висновків по зібраному діагностичному матеріалу, доказовість, раціональність у виборі методики, технологій, способів виконання діагностичних завдань, прогнозування результатів діагностики та самодіагностики), особистісної активної позиції суб'єктів діагностичного процесу (передбачає не тільки виявлення якості засвоєння системи програмних знань, але й стан професійного становлення майбутніх педагогів), методологічної грамотності в організації й реалізації супроводу діагностичної діяльності (збір необхідної

інформації про якість освітнього процесу, особливості його учасників та їх установки на мету, яка досягається в рамках програмних знань, вимог до особистості майбутніх педагогів, що відрізняються методологічними підходами, принципами й способами діагностики й самодіагностики продуктивності професійної підготовки в їх професійному зростанні; психолого-педагогічна підтримка, що забезпечує облік індивідуальних можливостей та здібностей учасників професійної підготовки; сприяє розвитку того особливого, своєрідного, що закладено в особистості від природи або що надбані нею в індивідуальному досвіді). Перспективи подальших досліджень: розгляд змісту підготовки до діагностичної діяльності, який передбачає ознайомлення студентів з практичними основами педагогічної діагностики, методики й технології діагностування, технологізації діагностування і особливостями психолого-педагогічного й методичного супроводження діагностичної діяльності.

Список використаної літератури

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови/ ред. В.Т.Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2009. 1736 с.
2. Киричук О.В. Формування в учнів активної життєвої позиції. Київ: Радянська школа, 1983. 137 с.
3. Клименко В. В. Психологія творчості: навч. посіб. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 480 с.
4. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. Київ: Радянська школа, 1989. 608 с.
5. Лузік Е. Креативність як критерій якості в системі підготовки фахівців профільних ВНЗ України. Вища освіта України. 2006. № 3. С.77–82.
6. Максименко С.Д. Рефлексія проблем розвитку в психології. Психологія і суспільство. 2001. № 3. С.4-22.
7. Малафій І. В. Дидактика: навч. посіб. Київ: Кондор, 2005. 398 с.
8. Мартиненко С.М. Підготовка вчителя початкової школи до діагностичної діяльності в умовах багатопрофільного університету. Наукові записки НДУ ім.М.Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2016. № 2. С.145–148.
9. Нічуговська Л.І. Професійна рефлексія як чинник розвитку творчого потенціалу викладача вищого навчального закладу. Адаптивне управління: теорія і практика. Серія: педагогіка. 2017. Вип. 3 (5). С.243–249.
10. Нічуговська Л.І., Ніколенко Л.М. Педагогічний менеджмент у формуванні творчого потенціалу майбутніх соціальних педагогів в умовах магістратури. Актуальні питання корекційної освіти. 2020. № 16 (2). С.188–201.
11. Новик І.М. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до діагностичного супроводу розвитку пізнавальних інтересів молодших школярів: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Київ, 2016. 318 с.
12. Сисоєва С.О. Творчий розвиток особистості в процесі неперервної професійної освіти. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2001. Вип. 1. С.45–53.
13. Хоменко Л. Тренінг креативності. Психологія. 2007. № 47. С.17–21.
14. Хриков Є.М. Управління навчальним закладом: навч. посіб. Київ: Знання, 2006. 365 с.

References

1. Busel, V.T. (ed.) (2009). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy* [Large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]. Perun. [in Ukrainian]
2. Kyrychuk, O.V. (1983). *Formuvannya v uchniv aktyvnoyi zhytlyevoi pozycji* [Formation of students' active life position]. Rad.shkola. [in Ukrainian]
3. Klymenko, V.V. (2006). *Psykhologhiya tvorchosti* [Psychology of creativity]. Tsentr navchal'noyi literatury. [in Ukrainian]
4. Kostyuk, H.S. (1989). *Navchalno-vykhovnyi protses i psykhichnyi rozvytok osobystosti* [Educational process and mental development of personality]. Radianska shkola. [in Ukrainian]
5. Luzik, E. (2006). *Kreatyvnist yak kryterii yakosti v systemi pidhotovky fakhivtsiv profilnykh VNZ Ukrainy* [Creativity as a quality criterion in the system of training specialists of specialized higher education institutions of Ukraine]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 3, 77–82. [in Ukrainian]
6. Maksimenko, S.D. (2001). *Refleksiiia problem rozvytku v psykhologhii* [Reflection of developmental problems in psychology]. *Psykhologhiia i suspilstvo*, 3, 4-22. [in Ukrainian]
7. Malafiik, I.V. (2005). *Dydaktyka* [Didactics]. Condor. [in Ukrainian]
8. Martynenko, S.M. (2016). *Pidhotovka vchytelia pochatkovoї shkoly do diahnostychnoi diialnosti v umovakh bahatoprofilnoho universytetu* [Preparation of a primary school teacher for diagnostic activities in conditions of a multidisciplinary university]. *Scientific notes of M.Hohol Nizhyn State University. Psychological and pedagogical sciences*, 2, 145–148. [in Ukrainian]
9. Nichugovska, L.I. (2017). *Profesiina refleksiiia yak chynnyk rozvytku tvorchoho potentsialu vykladacha vyshchoho navchalnoho zakladu* [Professional reflection as a factor in the creative potential development of a higher educational institution teacher]. *Adaptyvne upravlinnia*, 3 (5), 243–249. [in Ukrainian]
10. Nichugovska, L.I. & Nikolenko, L.M. (2020). *Pedahohichnyi menezhment u formuvanni tvorchoho potentsialu maibutnikh sotsialnykh pedahohiv v umovakh mahistratury* [Pedagogical management in the formation of creative potential of future social pedagogues at master degree]. *Actual problems of the correctional education*, 16 (2), 188–201. [in Ukrainian]
11. Novyk, I.M. (2016). *Pidhotovka maibutnikh uchyteliv pochatkovykh klasiv do diahmostychnoho suprovodu rozvytku*

piznavalnykh interesiv molodshykh shkoliariv [Preparation of future primary school teachers for diagnostic support of the development of younger schoolchildren` cognitive interests] (Unpublished candidate dissertation). Kyiv. [in Ukrainian]

12. Sysoeva, S.O. (2001). *Tvorchiy rozvytok osobystosti v protsesi neperervnoi profesiinoi osvity* [Creative personality development in the process of continuous professional education]. *Neperervna profesiina osvita*, 1, 45–53. [in Ukrainian]

13. Khomenko, L. (2007). *Treinykh kreatyvnosti* [Creativity training]. *Psykhohiia*, 47, 17–21. [in Ukrainian]

14. Hrykov, E.M. (2006). *Upravlinnia navchalnym zakladom* [Management of the educational institution]. *Znannia*. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 23.09.2024 р.

Стаття прийнята до друку 30.09.2024 р.

Chuvasov Mykhailo

Doctor of Philosophy

Doctoral Student of Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State University

Kropyvnytskyi, Ukraine

PEDAGOGICAL CONDITIONS OF PREPARING STUDENTS FOR DIAGNOSTIC ACTIVITIES IN INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Abstract. The training of highly qualified pedagogical staff is particularly relevant, as well as the process of diagnostic activity in the system of professional training and the identification of means of objective assessment of the quality of preparedness of future teachers for creativity and pedagogical mastery in the field of pedagogical work. The purpose of the research: to identify a set of pedagogical conditions and to theoretically substantiate their importance in the increased productivity of forming the readiness of future teachers for diagnostic activities. Research methods: analysis, synthesis and systematization of philosophical psychological-pedagogical and methodological studies devoted to the formation of the readiness of future teachers for diagnostic activity, the formation of readiness for diagnostic activity in the process of professional training at the university, for studying the state of the problem and theoretical justification of the need for it; comparative analysis, generalizations, which make it possible to distinguish the pedagogical conditions of the productivity of training future teachers for diagnostic activities in the system of university education. The positive result in the formation of readiness of future teachers for diagnostic activity in the educational process is due to a set of conditions: the creation of a psychological climate and a communication-emotional educational environment for the development of professional potential in the educational institution; the development of the innovative potential of an individual, the creative saturation of the diagnostic activity content; personal active position of the diagnostic process subjects; methodological literacy in the diagnostic activities organization and implementation.

Keywords: diagnostic activity, future teachers, student training, pedagogical conditions.